

FAUNAZAKEN

Afschot vrouwelijk reewild



Hoe pak je het aan?

Aan het beheer van vrouwelijk reewild en kalveren gaat veel observatie vooraf. Rob Borst beschrijft waar je op moet letten, hoe je selecteert en wanneer je het beste afschot kunt verrichten.

Terwijl de zon in een roze gloed richting boomtoppen zakt, stijgt op het grote veld voor me een lichte grondnevel op. Een groepje staartmezen vermaakt zich prima in de bosrand waar ik zit, met de buks binnen handbereik. Een haas scharrelt langs een greppel en neemt her en der een hapje. Het poetst zich eens uitgebreid en hobbelt dan de ruigte in. Na een uurtje staat er vanuit het niets 40 meter rechts van me een reegeit op een oud graspaadje. En hop, daar is ook haar kalf. Aan de geit is niets hoekigs te bespeuren. Elke lichaamslijn verloopt vloeiend, van kop naar nek, van nek naar voorlijf en door naar het achterlijf. Geen in het oog springende borstpartij, zware buik of hoekig lijf. Hier staat een jongere geit met haar vrouwelijk kalf, in een oogopslag te herkennen aan het schortje.

Wintervacht

Vanwege de wintervacht zijn de lichaamskenmerken in deze periode minder goed zichtbaar. Het is daarom een kwestie van veel observeren, waarbij de dieren worden aangesproken op basis van lichaamsbouw en -grootte, sprongsamenstelling en

gedrag. Vlak bij de geit duikt een bok op in de ruigte, zijn bastgewei is alweer een stukje gegroeid. De vloeiende lichaamslijnen en de evenredige verhouding tussen voor- en achterlijf duiden op een bijna volwassen bok.

Dan verschijnt er een geit met twee kalveren. Deze sterke geit heeft een massief, bijna rechthoekig lichaam, een zware buik en het borstbeen steekt ver uit. Hoogstwaarschijnlijk een oudere geit die al vele jaren haar kalveren veilig door de winter loodst. Het bokkalf, herkenbaar aan zijn niervormige spiegel, is een stuk groter dan het geitkalf. Ten slotte komt er nog een geitje aanlopen uit dezelfde richting als de bok. Ze is in goede conditie en qua lichaamsgrootte vergelijkbaar met de jonge geit. Haar buiklijn is nog volledig strak. Ze heeft geen kalf, begroet even de oudere geit en loopt vervolgens, onbekommerd rondkijkend, naar de bok. Een smalree, dat komend voorjaar haar eerste kalf gaat zetten.

Deze al vaker op de trek naar het open veld gesignaleerde sprong bestaat dus uit twee geiten, twee geitkalveren, een bokkalf, een smalree en een bok. De andere sprong in dit gebied bestaat uit drie geiten, drie geitkalveren, een bokkalf,



Tekst: Rob Borst

FAUNAZAKEN



Foto: Werner Nagel

een smalree en twee bokken. Dat brengt het totale aantal reeën in dit deel van het gebied op vijf geiten, vijf geitkalveren, twee bokkalveren, twee smalreeën en drie bokken. Zonder afschot of aanrijding betekent dat een aanwas van minimaal zeven kalveren.

Stand vertienvoudigd

Het is steeds weer een genot om de sierlijke reeën in het winterse landschap te observeren, afschot is dan niet het eerste waar je aan denkt. Toch is het iets dat je als reeënbeheerder bezighoudt. Mede omdat de afschottoewijzing van het vrouwelijk reewild jaar na jaar niet wordt gehaald, is de stand de afgelopen 50 jaar vertienvoudigd tot 100.000 reeën. En daarmee is het aantal aanrijdingen opgelopen tot bijna 10.000 per jaar. Kortom, er zijn teveel reeën in ons dichtbevolkt landje. Elke jager is een radertje in het geheel en dient derhalve het toegewezen afschot van vrouwelijk reewild te realiseren. De vroege wintermaanden is daarvoor de meest geschikte periode.

Het afschot in dit gebied bestaat uit twee geiten en drie

kalveren. Bij de toewijzing van het afschot wordt geen onderscheid gemaakt tussen smalree, jonge of volwassen geit. Die keuze is aan de jager. Uit de sprong voor me kan het smalree of de jonge geit en een vrouwelijk kalf worden weggenomen, uit de andere sprong twee kalveren en een geit. De oudere geit met de twee kalveren laten we liever ongemoeid. Zij weet de sprong door haar ervaring ook de moeilijke nawinterperiode door te loodsen. Intussen heb ik de buks gepakt en de kruisdraden zoeken het blad van het geitkalf dat behoort bij de jonge geit. Bons, het kalf heeft het schot niet meer gehoord. De sprong springt een kleine honderd meter af en blijft dan zekeren tegen de bosrand. Langzaam trekken de reeën het bos in en verdwijnen tussen het hout. Als ik het kalf ophaal, is het donker geworden. Het was een goed moment om het te schieten, voor de jonge geit of het smalree hebben we nog even bedenktijd.

Onrust tot een minimum beperken

Bij het schoonmaken van het reekalf besluit ik zo snel mogelijk het resterende afschot te realiseren, zodat de onrust in de sprong tot een minimum beperkt blijft. De jonge geit of het smalree? De ervaren geit heeft nu een geitkalf dat volgend jaar smalree is. Deze jonge geit kan zich mooi optrekken aan de oude geit en zo ervaring opdoen. Het smalree lijkt daarom de beste keuze.

Twee dagen later is de wind weer goed. De sprong is weer op de lavei, maar nu wat verder weg op het graspaadje. Ik had ze bijna niet gezien vanwege een slenk in het terrein. De geiten en de twee kalveren lopen de slenk in, de bok en het smalree achterlatend. Misschien een mazzeltje: als de bok achter de geiten aan hobbelt zal het smalree waarschijnlijk even alleen zijn. De bok loopt even later inderdaad de slenk in, het smalree komt het graspaadje op om hem te volgen. Even een fluitje, het smalree zekert breed staand op het paadje en valt op het schot om.

Gedrag

Bij samenkomst met een collega-jager blijkt hij uit de andere sprong een geitkalf te hebben geschoten. In deze sprong is niet goed aan te spreken welke van twee geiten de jongere is. De dikke wintervacht maakt dit vrijwel onmogelijk, zelfs het smalree is lastig te onderscheiden van de geiten in de sprong. Zij is echter herkenbaar aan haar gedrag. Ze staat vaak bij de bokken, 'scharrelt' wat rond in de sprong en bepaalt nooit de richting. Bij onraad kijkt zij eerst wat de oudere dames in de sprong doen om vervolgens hun gedrag te kopiëren. Alleen de oudere geit is aan de hand van het uitgesproken borstbeen, de zware buik en het rechthoekige lijf goed aan te spreken. De vraag die ons bezighoudt is welke geit uit deze sprong te

Foto: Werner Nagel



FAUNAZAKEN

Foto: Michael Migos



Een vroegtijdige bejaging van vrouwelijk reewild garandeert rust in de nawinterperiode

schieten. De geit waarvan het kalf reeds is geschoten of de oudere geit (nadat natuurlijk eerst haar kalf is geschoten)? De andere geit uit deze sprong heeft twee kalveren en is in uitstekende conditie: dat is de geit voor de toekomst. De oudere geit is ook nog in prima conditie en haar ervaring kan de sprong veel goed doen in de winter. We besluiten daarom de jongere geit te schieten. Dan blijft nog de vraag welk kalf uit deze sprong te nemen. Het smalree laten we liever lopen omdat uit de andere sprong al een jaarling is geschoten (indien je de leeftijdsstructuur kunt beïnvloeden is het verstandig dat te doen). Bij het streven naar een geslachtsverhouding van 1:1 is het zaak een vrouwelijk kalf te schieten. Moet dit het geitkalf van de oudere geit zijn of van de geit met twee kalveren? Gevoelsmatig lijkt het het beste om het geitkalf te schieten van de tweeling. Beide geiten behouden dan een kalf.

Slechte omstandigheden

Het weer slaat vervolgens om, koude regenbuien gaan vergezeld van een stevige wind. Reeën trekken zich bij dergelijke slechte omstandigheden terug op beschutte plaatsen waar ze nog wat kunnen eten. Het is belangrijk de dieren daar met rust te laten; ze behouden dan hun vaste patronen en komen bij gunstigere omstandigheden vanzelf weer op de bekende laveiplekken. Ruim anderhalve week later is het weer beter, een strakblauwe hemel en nauwelijks wind. De dagen zijn nog korter geworden. Eind van de middag snel naar het veld, waarbij het de vraag is of de reeën over de ruigte komen of omtrekken langs de bosrand naar het open veld. De sprong laat zich niet zien, de daaropvolgende keren evenmin. Reeën bejagen kost tijd. De vijfde keer gaan we met z'n tweeën, zodat op beide trekroutes aangezet kan worden, dat vergroot de kans.

Invallende schemer

Voor me ligt een open grasveldje met daarachter, gescheiden door een bomenrij, een ruigte. De collega-jager zit langs de bosrand in de buurt van een open grasveld. Als de schemer invalt en ik begin te vermoeden dat ook vandaag de reeën niet in aanblik zullen komen, zie ik beweging in de ruigte voor me. De geit met de twee kalveren en een bok trekken richting een bosje, al snel gevolgd door de oude geit met haar kalf en de tweede bok. De geit, waarvan het kalf geschoten is, en het smalree lopen er niet bij. Even later verschijnen ze op het open veldje, terwijl de sprong zich al in de bosrand bevindt. De geit stapt laveiend rond, slechts af en toe kijkend of de sprong nog verderop staat; de bevestiging dat zij de gezochte geit zonder kalf is. Het smalree blijft dicht in buurt van de sprong en houdt deze vaker in de gaten. In het laatste licht stapt de geit opzij, komt breed en valt op het schot. De sprong is verdwenen in het bos, het smalree volgt.

Afschotperiode

Samen met mijn collega-jager zitten we even later bij de geit. Het is altijd goed om in alle rust het gebeurde nog even de revue te laten passeren. In de afgelopen maand is het geiten-afschot gerealiseerd en van de drie kalveren hoeft er nog maar een geschoten te worden. Als dat binnenkort lukt, kunnen de beide sprongen in alle rust de slechte nawinterperiode in. Wie weet wordt de afschotperiode nog eens aangepast. Het zou voor de reeën en voor de effectiviteit van de bejaging een zegen zijn. ■

Foto: Erik van Til



FAUNAZAKEN

Om de onrust in de sprong
tot een minimum te beperken,
besluit ik zo snel mogelijk
het resterende afschot
te realiseren

